

O'QUVCHILARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Hakimova Gulchehra Sayrixonovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Raxmatullayeva Aziza Sherzod

qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi

Kalit so'zlar: vatanparvarlik, tarbiya, o'quvchi shaxsi, milliy qadriyatlar, maktab, ota-ona, hamkorlik, zamonaviy yondashuv.

Annotatsiya:

Mazkur maqolada o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarbligi, pedagogik asoslari va mazmun-mohiyati yoritilgan. Shuningdek, bu yo'nalishda maktab, oila va jamiyatning o'zaro hamkorligi, pedagoglarning roli va ta'sirchan metodlari tahlil qilingan.

Kirish

Yurt ravnaqi, xalq farovonligi va davlat mustaqilligi — asosan, bilimli, tarbiyal, fidoyi va vatanparvar yosh avlodga bog'liq. Shu bois, har bir o'quvchini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ta'lim-tarbiya tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Bugungi globallashuv davrida yoshlarning ongiga milliy qadriyatlarni singdirish, ularni o'z Vataniga sadoqatli etib voyaga yetkazish davlatimiz siyosatining asosiy yo'nalishlaridandir.

Asosiy qism

Vatanparvarlik tushunchasining mohiyati

Vatanparvarlik — bu shunchaki yurtni sevish emas, balki uning tinchligi, taraqqiyoti va mustaqilligi yo'lida sidqidildan xizmat qilishga tayyorlikdir. Bu tushuncha bolalarda bolalikdan shakllanishi, kundalik hayotda hamda o'qish jarayonida mustahkamlanib borishi kerak.

Tarbiyaning manbalari

Vatanparvarlik tarbiyasining asosiy manbalari quyidagilardir:

Oila — birinchi tarbiya o'chog'i. Farzandga Vatanga sadoqat, mehr va g'urur hissini birinchi navbatda ota-ona singdiradi.

Maktab — bilim va tarbiyaning maskani. O'qituvchilar milliy bayramlar, tarix darslari, madaniyat va adabiyot orqali vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantiradi.

Jamoatchilik va OAV — yoshlarni rag'batlantirish, ijobiy namunalarni targ'ib qilish orqali ularga ta'sir o'tkazadi.

Pedagogik yondashuvlar

O'quvchilarda vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirishda quyidagi pedagogik yondashuvlar samarali hisoblanadi:

Integrallashtirilgan ta'lim: Tarix, adabiyot, geografiya kabi fanlarda milliy g'urur, tarixiy shaxslar va yutuqlar haqida chuqur ma'lumot berish.

Tarbiyaviy tadbirlar: "Vatan himoyachilari kuni", "Mustaqillik kuni" kabi bayramlarda ishtirok, musobaqalar, insholar tanlovi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv: Har bir o'quvchining qiziqishi, ijtimoiy muhitini hisobga olgan holda individual yondashish.

Hamkorlik tamoyili: Maktab-oila-jamiyat uchligini uyg'unlashtirish orqali vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligini oshirish.

Zamonaviy vositalar

Bugungi kunda vatanparvarlik tarbiyasida quyidagi zamonaviy vositalardan foydalanish muhim:

Multimedia vositalari – hujjatli filmlar, tarixiy lavhalar, milliy g'ururni oshiruvchi videoroliklar.

Ijtimoiy tarmoqlar – vatanparvarlik g'oyalarini yoshlar o'rtasida targ'ib qilish, ijodiy ishlarni ommalashtirish.

Vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik-psixologik mohiyati

Vatanparvarlik — bu shunchaki Vatanga muhabbat hissi emas, balki ongli, ijtimoiy faollikka asoslangan, shaxsning Vatani oldidagi burchini anglagan holdagi

yuksak fuqarolik pozitsiyasidir. Pedagogik nuqtai nazardan u quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

Milliy o'zlikni anglash;

Tarixiy xotiraga hurmat;

Vatanga sadoqat va fidoyilik;

Davlat ramzlariga ehtirom;

Tinchlik, barqarorlik va taraqqiyot uchun mas'uliyatni his qilish.

Shuningdek, psixologik jihatdan vatanparvarlik shaxsning ijtimoiy moslashuvchanligi, emotsional barqarorligi va jamoaviy qadriyatlarni qadrlashiga yordam beradi.

Vatanparvarlik tarbiyasining tarkibiy qismlari

O'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish jarayoni murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

1. Bilimiy komponent – O'quvchining tarix, adabiyot, geografiya, siyosiy jarayonlar haqida aniq, ilmiy asoslangan bilimga ega bo'lishi.

2. Emotsional-kommunikativ komponent – O'quvchining milliy qadriyatlarga, ramzlarga, urf-odatlariga nisbatan ijobiy munosabati, hayajon, faxr, g'urur hissi.

3. Amaliy-harakat komponenti – O'quvchilarning ijtimoiy loyihalarda, jamiyat hayotida faol ishtirok etishi, ekologik, ko'ngillilik va madaniy-ma'rifiy tadbirlarda qatnashuvi.

Tarbiya shakllari va vositalari

O'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda foydalaniladigan samarali pedagogik shakl va vositalar quyidagilardan iborat:

✓ Didaktik vositalar: tarixiy materiallar, hujjatli filmlar, video darslar, multimedia taqdimotlar.

✓ Interfaol usullar: debat, "rolga kirish" o'yinlari, "fikrlar kartasi", "tahlil va baho", loyiha faoliyati.

✓ Adabiy-estetik vositalar: milliy she'riyat, adabiyot, musiqa, teatr orqali vatanparvarlik ruhini uyg'otish.

✓ Mahalliy tarixni o'rganish: O'quvchilarni o'z yashash hududi, qishlog'i, shahri tarixi, mashhur shaxslar hayoti bilan tanishtirish.

✓ Ijodiy topshiriqlar: "Men Vatanimni qanday tasavvur qilaman?", "Yurtimiz faxrlari" mavzularida insholar, rasmlar, video lavhalar tayyorlash.

Zamonaviy texnologiyalar asosida tarbiya

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar orqali vatanparvarlik tarbiyasini samarali yo'lga qo'yish mumkin:

Virtual ekskursiyalar orqali tarixiy yodgorliklar bilan tanishtirish;

Online viktorinalar va testlar orqali milliy qadriyatlarni mustahkamlash;

YouTube va TikTok kabi platformalarda vatanparvarlik mazmunidagi ijtimoiy roliklar yaratish va ularga baho berish;

Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) – didaktik o'yinlar orqali o'quvchilarni yurtsevarlik ruhida rag'batlantirish.

Vatanparvarlik tarbiyasida maktab jamoasi va jamiyatning roli

Maktab jamoasi — o'qituvchilar, sinf rahbarlari, psixologlar, kutubxonachilar hamjihat bo'lib ishlaganda tarbiyaviy ishlar samarali bo'ladi. Ular quyidagi yo'nalishlarda faoliyat olib borishlari kerak:

sinf soatlarini rejali tashkil etish;

sinf devoriy gazetalarida vatanparvarlik mavzularini yoritish;

darsdan tashqari faoliyatda o'quvchilarni milliy bayramlarga tayyorlash.

Jamiyatning — mahalla, jamoat tashkilotlari, faxriylar kengashining bu boradagi hissasi ham nihoyatda muhim. Ular orqali:

yoshlar faxriylardan saboq oladi,

tarixiy xotira jonlanadi,

ijtimoiy-hayotiy namunalar taqdim etiladi.

Misollar va real amaliyot

Shahrisabz shahridagi umumta'lim maktablarida "Yosh vatanparvarlar" to'garaklari faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, harbiy va sport mashg'ulotlari, tadbirlar orqali o'quvchilar yurtga xizmat qilishga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishmoqda.

Andijon viloyatida esa “Yoshlar ovozi” loyihasi doirasida o‘quvchilar “Vatan haqida men bilganlarim” mavzusida insholar tanlovida ishtirok etishmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, vatanparvarlik tarbiyasi yosh avlodni har tomonlama yetuk, g‘ururli, yurtparvar shaxs sifatida voyaga yetkazishda muhim omildir. Bu borada ota-ona, maktab, jamoatchilik va butun jamiyat bir yoqadan bosh chiqarib harakat qilgandagina natija bo‘ladi. O‘qituvchi bu jarayonda asosiy harakatlantiruvchi kuch bo‘lib, o‘quvchining qalbiga Vatan tuyg‘usini jo etuvchi yetakchi shaxsdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning nutqlari va ma'ruzalar to‘plami. – Toshkent, 2023.
2. “Tarbiyaviy ishlar metodikasi” darsligi, T. R. Jo‘rayev, – Toshkent, 2022.
3. Ziyoyeva M. “Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning zamonaviy yo‘llari” // Pedagogika va psixologiya jurnali. – 2021, №4.
4. Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi me’yoriy hujjatlari, 2023-yil.
5. Karimova Z. “O‘quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ota-onalar bilan hamkorlik” // Ilm va taraqqiyot. – 2022, №2.
6. Qodirov N. “Pedagogik texnologiyalar va vatanparvarlik tarbiyasi”. – Andijon, 2021.